

illa in cinerem vertitur, ego sordibus careo. Quare? Quia « Deo subjicietur anima mea : quoniam ab ipso est patientia mea. »

XII. Quis est tibi iste, a quo est patientia tua? « Quoniam ipse est Deus meus et salutaris meus, susceptor meus, non emigrabo¹. Quoniam ipse est Deus meus, » ergo vocat me : « Et salutaris meus, » ergo justificat me : « Et susceptor meus, » ergo glorificat me. Hic enim vocor et justificor, ibi autem glorificor; et inde ubi glorificor, « Non emigrabo. » Neque enim in peregrinatione mea remanebo : est hic unde emigrem, sed veniam unde non emigrabo. Nam inquilinus ego sum apud te in terra, sicut omnes patres mei². Ergo ab inquilinatu migrabo, de domo coelesti non emigrabo.

XIII. « In Deo salutare meum, et gloria mea³. » Salvus ero in Deo, gloriosus ero in Deo : non enim tantum salvus, sed et gloriosus, salvus, quia justus ex impio, ab illo justificatus⁴; gloriosus autem, quia non solum justificatus, sed etiam honorificatus. « Etenim quos prædestinavit, illos et vocavit⁵. » Vocans eos quid fecit hic? « Quos vocavit, ipsos et justificavit; quos autem justificavit, » ipsos et glorificavit⁶. » Justificatio ergo ad salutem pertinet, glorificatio ad honorem. Quia glorificatio ad honorem pertinet, disputare non opus est. Quia justificatio pertinet ad salutem, quæramus aliquod documentum. Ecce occurrit ex Evangelio : Erant qui sibi videbantur justi, et reprehendebant Dominum, quod admittebat ad convivium peccatores, et cum publicanis et peccatoribus convalescebatur : talibus itaque superbientibus, fortibus terræ valde elevatis, multum de sua sanitate gloriantibus, quam putabant, non quam tenebant, quid respondit Dominus?

¹ Psal. lxi, 7. — ² Id. xxxviii, 13. — ³ Id. lxi, 8. — ⁴ Rom. iv, 5. — ⁵ Id. viii, 30.

« Non est opus sanis medicus, sed male habentibus¹. » Quos dicit sanos, quos dicit male habentes? Sequitur, et dicit : « Non veni vocare justos, sed peccatores in poenitentiam². » Appellavit ergo sanos justos, non quia Pharisæi hoc erant, sed quia hoc se esse arbitrabantur; et ideo superbiebant, et medicum ægrotantibus invidebant, et plus ægrotantes medicum occidebant. Appellavit tamen sanos justos, ægrotantes peccatores. Ut ergo justificarer, ait iste transiliens, ab ipso mihi est; et ut glorificer, ab ipso mihi est : « In Deo salutare meum et gloria mea. Salutare meum, » ut salvus sim : « Gloria mea, » ut honoratus sim. Hoc tunc : modo quid? « Deus auxilii mei, » et spes mea in Deo : » donec perveniam ad perfectam justificationem et salutem. « Spe enim salvi facti sumus : » spes autem quæ videtur, non est spes³. » Donec veniam ad illam glorificationem, ubi justii fulgebunt in regno Patris sui tanquam sol⁴. Interim nunc inter tentationes, inter iniquitates, inter scandala, inter apertas oppugnationes et subdolas locutiones, inter eos qui ore suo benedicunt, et corde suo maledicunt, inter eos qui honorem meum cogitant repellere, quid hic? « Deus auxilii mei : » dat enim auxilium certantibus. Contra quos certantibus? « Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus Principatus et Potestates⁵. Deus ergo » auxilii mei, et spes mea in Deo. » Spes, quandiu nondum est quod promissum est et creditur quod nondum videtur : cum autem venerit, erit salvatio et glorificatio : non tamen, dum illa differuntur, deserimur : « Deus enim » auxilii mei, et spes mea in Deo. »

XIV. « Sperate in eum omne concilium plebis. » Imitamini Idithun, transilite inimicos vestros; repugnantes

¹ Matth. ix, 12. — ² Ibid. 13. — ³ Rom. viii, 24. — ⁴ Matth. xiii, 43. — ⁵ Ephes. vi, 12.

vobis, resistentes itineri vestro, odio vos habentes transilite. « Sperate in eum omne concilium plebis : effundite » coram illo corda vestra¹. » Nolite cedere eis qui dicunt vobis : « Ubi est Deus vester? Factæ sunt, inquit, mihi » lacrymæ meæ panis die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie : Ubi est Deus tuus. » Sed quid ibi dicit? « Hæc » meditatus sum, et effudi super me animam meam². » Commemoratus sum quod audio : « Ubi est Deus tuus? » memoratus sum hæc : « Et effudi super me animam meam. » Quærens Deum meum, effudi super me animam meam, ut illum attingerem, non in me remansi. Ergo : « Sperate in eum omne concilium plebis. Effundite coram illo corda vestra, » deprecando, confitendo, sperando. Nolite corda vestra retinere intra corda vestra : « Effundite coram illo corda vestra. » Non perit quod effunditis. Ille enim susceptor meus. Si suscipit, quid times effundere? « Jacta in Dominum curam tuam³, » et spera in eum. « Effundite coram illo corda vestra : Deus » adjutor noster. » Quid timetis inter susurrone, detractores Deo odibiles⁴, ubi possunt palam oppugnantes, ubi non possunt occulte insidiantes, falso laudantes, vere inimicantes ; inter eos quid timetis? « Deus adjutor noster? » An æmulantur Deum? Numquid fortiores illo sunt? « Deus adjutor noster, » securi estote. « Si Deus pro nobis, quis contra nos⁵? Effundite coram illo corda vestra, » transilientes ad eum, levantes animas vestras : « Deus adjutor noster. »

XV. Et jam constituti in loco munito, in turri fortitudinis a facie inimici, miseramini eos quos timebatis : currere enim debetis in siti : despiciate ergo illos jam in illo loco constituti, et dicite : « Verumtamen vani filii homi-

¹ Psal. lxi, 9. — ² Ibid. 4, 5. — ³ Id. lvi, 23. — ⁴ Rom. 1, 29, 30. — ⁵ Id. viii, 31.

» num, mendaces filii hominum¹. » Filii hominum usquequo graves corde? Filii hominum vani, filii hominum mendaces, filii hominum, « Ut quid diligitis vanitatem et » quæritis mendacium²? » Cum miseratione ista dicite, atque sapite. Si transilivistis, si diligitis inimicos vestros³, si destruere cupitis ut ædificetis, si eum amatis qui judicat in gentibus, et replet ruinas⁴; ita his ista dicite, non odio habentes, non malum pro malo reddentes⁵. « Mendaces filii hominum in stateris, ut decipiant ipsi de vanitate in unum. » Certe multi sunt : ecce est ille unus, unus ille qui projectus est de turba convivantium⁶. Conspirant, omnes temporalia quærent, quique carnales carnalia, et in futurum sperant quicumque sperant : etsi de opinionum varietate in diversum, de vanitate tamen in unum sunt. Diversi quidem errores et multiformes, et regnum adversum se divisum non stabit⁷ : sed similis omnibus voluntas vana et mendax, pertinens ad unum regem, cum quo in ignem æternum præcipitanda est⁸ : « Ipsi de vanitate in unum. »

XVI. Et illos videte quia sitit; videte quia currit in siti. Convertit ergo se ad illos, sitiens eos : « Nolite sperare » super iniquitatem⁹. » Nam spes mea in Deo est. « Nolite sperare super iniquitatem. » Vos qui non vultis accedere et transilire, « Nolite sperare super iniquitatem. » Ego enim qui transilivi, spes mea in Deo : et numquid iniquitas est apud Deum¹⁰? « Nolite sperare super iniquitatem. » Hoc faciamus, illud faciamus, illud cogitemus, sic insidias componamus; de vanitate in unum. Tu sitis : qui contra te ista cogitant, ab eis quos bibis produntur : « Nolite sperare super iniquitatem. » Vana est iniquitas,

¹ Psal. lxi, 10. — ² Id. iv, 3. — ³ Luc. vi, 27. — ⁴ Psal. cix, 6. — ⁵ Rom. xii, 17. — ⁶ Matth. xxii, 13. — ⁷ Id. xii, 25. — ⁸ Id. xxv, 41. — ⁹ Psal. lxi, 11. — ¹⁰ Rom. ix, 14.

nihil est iniquitas, potens non est nisi justitia. Occultari potest ad tempus veritas, vinci non potest. Florere potest ad tempus iniquitas, permanere non potest. « Nolite sperare super iniquitatem : et in rapinam ne concupiscatis. » Non es dives, et rapere vis? Quid invenis? quid perdis? O lucra damnosa! Invenis pecuniam, perdis justitiam. « In rapinam ne concupiscatis. » Pauper sum, non habeo. Ideo rapere vis? Quid rapias, vides : a quo rapiaris, non vides? Nescis circumire inimicum tanquam leonem rugientem, et quærentem quid rapiat¹? Præda illa quam vis rapere, in muscipula est : tenes, et teneris. In rapinam ergo ne concupiscas, o pauper, sed concupisce in Deum qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum². Pascet te qui fecit te. Qui pascit latronem, non pascet innocentem? Pascet te qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos³. Si pascit damnandos, non pascet liberandos? Ergo in rapinam noli concupiscere. Dictum est hoc pauperi, fortassis aliquid de necessitate rapturo. Dives procedat : Non habeo ego, inquit, necessitatem rapiendi : nihil mihi deest, abundant omnia. Et tu audi : « Divitiæ si fluant, ne apponatis cor. » Ille non habet, iste habet : ille non quærat rapere quod non habet, iste non apponat cor in eo quod habet. « Divitiæ si fluant, » id est, si exundent, tanquam de fonte currant. « Ne apponatis cor : » noli de te præsumere, noli ibi te figere : certe vel hoc time, « Divitiæ si fluant. » Non vides quia si ibi cor posueris, et tu flues? Dives es, et ecce jam non concupiscis adhuc habere, quia multa habes : audi : « Præcipe divitibus hujus mundi, non superbe sapere⁴. » Et quid est : « Ne apponatis cor? » Neque sperare in incerto divitiarum⁴. Ergo : « Divitiæ si fluant,

¹ 1 Petr. v, 8. — ² 1 Tim. vi, 17. — ³ Matth. v, 45. — ⁴ 1 Tim. vi, 17.

» ne apponatis cor, » ne in divitiis confidatis, non præsumatis, non speretis; ne dicatur : « Ecce homo qui non potuit Deum adiutorem suum, sed speravit in multitudine divitiarum suarum, et prævaluit in vanitate sua¹. » Ergo vani filii hominum, mendaces filii hominum, neque rapiatis, neque si fluant divitiæ, cor apponatis : non jam vanitatem diligatis, et mendacium quæretis. « Beatus enim cujus est Dominus Deus spes ejus, et non respexit in vanitates et insanias mendaces². » Decipere vultis, fraudem vultis facere, quid affertis ut decipiatis? Stateras dolosas. « Mendaces enim, inquit, filii hominum in stateris, » ut decipiant proferendo stateras dolosas. Falso examine fallitis intuentes : nescitis alium esse qui appendit, alium qui de pondere judicat? Non videt cui tu appendis; sed videt qui te et ipsum appendit. Ergo non fraudem, non rapinam concupiscatis, non in his quæ habetis spem ponatis : monui, prædixi, ait iste Idithun.

XVII. Quid sequitur? « Semel locutus est Deus, duo hæc audi, quoniam potestas Dei est, et tibi, Domine, » misericordia, quia tu reddes unicuique secundum opera sua³. » Dixit Idithun, sonuit de alto, quo transilivit; audivit ibi quiddam, et dixit nobis : sed aliquantum in hoc quod nobis dixit perturbor, fratres, et donec vobiscum participem, vel perturbationem, vel aliquam respirationem meam, intentos vos volo. Etenim Psalmum ad terminum duximus, adjuvante Domino : post hæc quæ dicturi sumus, non restat aliquid, quod de hoc ulterius exponamus. Itaque adnitimini mecum, utrum possimus intelligere hoc : et si non potuero, et intelligit aliquis vestrum quod ego non possum; gaudebo potius quam invidebo. Omnino investigare difficile est, quemadmodum positum sit prius. « Semel locutus est Deus : » deinde cum

¹ Psal. li, 9. — ² Id. xxxix, 5. — ³ Id. lxi, 12, 13.

ille semel locutus est, ego « Duo audiui. » Si enim diceret: Semel locutus est Deus, unum hoc audiui; videbatur partem quæstionis hujus amputavisse, ut tantummodo quæreremus quid sit, « Semel locutus est Deus. » Nunc vero quæsitur sumus, et quid sit, « Semel locutus est Deus, » et quid sit, « Duo hæc audiui, » cum semel ille locutus sit.

XVIII. « Semel locutus est Deus. » Quid dicis Idithun? Si tu loqueris qui transilivisti eos: « Semel locutus est? » Ego Scripturam aliam consulo, et dicit mihi, « Multis » partibus et multis modis olim Deus locutus est patribus » in Prophetis¹. » Quid est, « Semel locutus est Deus? » Nonne ille est Deus, qui in primordio generis humani locutus est ad Adam? Nonne idem ipse locutus est ad Caïn ad Noë, ad Abraham, ad Isaac, ad Jacob, ad Prophetas omnes, et ad Moysen? Unus erat Moyses, et quoties ad eum locutus est Deus? Ecce etiam uni non semel, sed sæpius locutus est Deus. Deinde locutus est ad Filium hic positum, « Tu es Filius meus dilectus². » Locutus est Deus Apostolis, locutus est omnibus sanctis, etiamsi non voce sonante per nubem, in corde tamen ubi ipse magister est. Unde ille dicit, « Audiam quid loquatur in me » Dominus Deus, quoniam loquetur pacem populo suo³. » Quid est ergo, « Semel locutus est Deus? » Multum transiliverat iste, ut perveniret illuc, ubi semel locutus est Deus. Ecce breviter dixi Charitati Vestræ. Hic inter homines, hominibus sæpe, multis modis, multis partibus, per multiforem creaturas locutus est Deus: apud se semel Deus locutus est, quia unum Verbum genuit Deus. Iste ergo Idithun transiliens eos, transiliverat acie mentis forti et valida et præfidenti, transiliverat terram, et quidquid in terra est; ærem, nubes omnes ex quibus locutus est Deus multa, et sæpe, et multis: transiliverat etiam om-

¹ Hebr. 1, 1. — ² Matth. 11, 17. — ³ Psal. LXXXIV, 9.

nes Angelos acie fidei. Erat enim iste transiliens non contentus terrenis, sed velut aquila volans prætervectus omnem nebulam qua tegitur omnis terra. Dicit enim Sapientia, « Et nebula texi omnem terram¹. » Pervenit ad aliquid liquidum, universam transiliens creaturam, et quærens Deum, et effundens super se animam suam, pervenit ad principium, et Verbum Deum apud Deum; et invenit unius Patris unum Verbum; et vidit quia semel locutus est Deus, vidit Verbum per quod facta sunt omnia², et in quo simul sunt omnia, non diversa, non separata, non inæqualia. Non enim Deus quod per Verbum faciebat, ipse non noverat: si autem quod faciebat noverat, in illo erat antequam fieret quod fiebat. Si enim non in illo erat quod fiebat antequam fiebat, ubi noverat quod faciebat? Non enim potes Deum dicere ignorata fecisse. Scivit itaque Deus quod fecit. Et ubi scivit antequam faceret, si sciri nisi facta non possunt? Sed a factis sciri nisi ante facta non possunt, a te scilicet ab homine in imo facto, et in imo posito: antequam fierent hæc omnia, sciebantur ab illo a quo facta sunt, et quod scivit fecit. Ergo in Verbo illo per quod fecit omnia, antequam fierent, erant omnia; et cum facta sunt, ibi sunt omnia: sed aliter hic, aliter ibi, aliter in propria natura in qua facta sunt, aliter in arte per quam facta sunt. Quis hoc explicet? Conari possumus: ite cum Idithun, et videte.

XIX. Jam ergo ut potuimus, diximus quomodo semel locutus est Deus: videamus quomodo duo hæc audivit. « Duo hæc audiui. » Forte non est consequens, ut sola duo hæc audivit: sed, « Duo hæc, inquit, audiui, » quædam duo quæ nobis opus est ut dicantur, audivit. Audivit forte alia multa, sed non opus est ea dici nobis. Ait enim et Dominus, « Multa habeo vobis dicere, sed

¹ Eccli. xxiv, 6. — ² Joan. 1, 3.

» non potestis illa portare modo¹. » Quid est ergo, « Duo » hæc audiui? » Hæc duo quæ vobis dicturus sum, non a me vobis dico, sed quæ audiui dico. « Semel locutus est » Deus : » unum Verbum habet unigenitum Deum. In illo Verbo surt omnia, quia per Verbum facta sunt omnia. Unum Verbum habet, ubi omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi². Unum Verbum habet, « Semel locutus est Deus. Duo hæc, quæ vobis dicturus sum, ibi » Audiui : non ex me loquor, non ex me dico : ad hoc pertinet « audiui. » Amicus autem sponsi stat et audit » eum³, » ut verum loquatur. Audit enim eum, ne loquendo mendacium de suo loquatur⁴ : ne diceret : Quis es tu qui mihi hoc dicis? unde mihi hoc dicis? Audiui hæc duo, et ille tibi loquor quia audiui hæc duo, qui etiam cognovi quia semel locutus est Deus. Noli contemnere auditorem dicentem tibi quædam duo tibi necessaria, eum qui transiliendo universam creaturam pervenit ad Verbum unigenitum Dei, ubi sciret quia semel locutus est Deus.

XX. Dicat ergo jam quædam duo. Multum enim ad nos pertinent hæc duo. « Quoniam potestas Dei est, et tibi, » Domine, misericordia⁵. » Ista sunt duo, potestas et misericordia? Ista plane : intelligite potestatem Dei, intelligite misericordiam Dei. His duobus continentur prope omnes Scripturæ. Propter hæc duo Prophetæ, propter hæc duo Patriarchæ, propter hæc Lex, propter hæc ipse Dominus noster Jesus Christus, propter hæc Apostoli, propter hæc annuntiatio omnis et celebratio verbi Dei in Ecclesia, propter hæc duo, propter potestatem Dei et misericordiam. Potestatem ejus timete, misericordiam ejus amate. Nec sic de misericordia ejus præsumatis, ut potestatem contemnatis : nec sic potestatem timeatis, ut de miseri-

¹ Joan. xvi, 12. — ² Coloss. ii, 3. — ³ Joan. iii, 29. — ⁴ Id. viii, 44. — ⁵ Psal. lxi, 13.

cordia desperetis. Apud illum potestas, apud illum misericordia. Hunc humiliat, et hunc exaltat¹ : hunc humiliat potestate, illum exaltat misericordia. « Si enim Deus » volens ostendere iram, et demonstrare potentiam suam, » attulit in multa patientia vasa iræ, quæ perfecta sunt » in perditionem. » Audisti potestatem : quære misericordiam. « Et notas, inquit, faceret divitias suas in vasa » misericordiæ. » Pertinet ergo ad ejus potestatem damnare iniquos. Et quis illi dicat : Quid fecisti? « Tu enim » o homo, quis es qui respondeas Deo²? » Time ergo et treme ejus potestatem : sed spera ejus misericordiam. Diabolus potestas quædam est ; plerumque tamen vult nocere, et non potest, quia potestas ista sub potestate est. Nam si tantum posset nocere diabolus, quantum vult ; non aliquis justorum remaneret, aut aliquis fidelium esset in terra. Ipse per vasa sua impellit, quasi parietem inclinatum : sed tantum impellit, quantum accipit potestatem. Ut autem non cadat paries, Dominus suscipiet : quoniam qui dat potestatem tentatori, ipse tentato præbet misericordiam. Ad mensuram enim permittitur tentare diabolus : « Et potabis nos, inquit, in lacrymis in mensura³. » Noli ergo timere permissum aliquid facere tentatorem : habes enim misericordissimum Salvatorem. Tantum permittitur ille tentare, quantum tibi prodest, ut exercearis, ut proberis ; ut qui te nesciebas, a te ipso inveniaris. Nam ubi, vel unde, nisi de hac Dei potestate et misericordia securi esse debemus? Secundum illam apostolicam sententiam : « Fidelis Deus qui non permittit vos tentari su- » per id quod potestis⁴. »

XXI. Ergo, « Potestas Dei est : » « Non est enim potestas nisi a Deo⁵. » Noli dicere, Et quid ei dat tan-

¹ Psal. lxxiv, 8. — ² Rom. ix, 20-23. — ³ Psal. lxxix, 6. — ⁴ I Cor. x, 13. — ⁵ Rom. xiii, 1.